

Lapsiasiavaltuutetun lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laajamittaiseen maahantuloon varautumisen kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Viite: VN/6071/2021-SM-2SM, 22.6.2021

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991, LOS), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsiasiavaltuutettu arvioi hallituksen esitysluonnosta yleissopimuksen näkökulmasta.

Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Esityksen tavoitteena on täsmentää laajamittaiseen maahantuloon varautumista koskevaa sääntelyä ja selkeyttää valtakunnallisen ja alueellisen varautumisen koordinaatiota ja suunnittelua. Esitysluonnoksessa ehdotetaan muun muassa, että laajamittaisen maahantulon tilanteessa säilöönottoyksikköön voitaisiin hankkia tilapäisesti muuta kuin virkasuhteista henkilöstöä hoitamaan ohjaus- ja valvontatehtäviä.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi lakia säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä (116/2002) siten, että laajamittaisen maahantulon tilanteessa säilöönottoyksikköön voitaisiin hankkia tilapäisesti muuta kuin virkasuhteista henkilöstöä hoitamaan ohjaus- ja valvontatehtäviä (uudet 36 a ja 36 b §:t). Hallituksen esitysluonnokseen sisältyvässä kohdassa 4.2.2. otsikolla ”Lapsivaikutukset” (s. 27) todetaan, että lasten säilöön ottaminen on harvinaista ja laajamittaisen maahantulon tilanteessa ei ole kasvavaa tarvetta lasten säilöönnotolle. Lisäksi todetaan, että ”[t]urvapaikkamenettelyn alkuvaiheessa ei lasten säilöönottoa yleensä tapahdu, eikä laajamittaisen maahantulon tilanteessa syntyne erityistä tarvetta lasten säilöönnotolle. Jos lasten säilöönotto olisi aivan välttämätöntä, lapset sijoitettaisiin yksikköön, jossa on edellytykset lasten säilöönnotolle ja riittävästi virkasuhteista henkilöstöä. Joka tapauksessa henkilöstön koulutuksella olisi varmistettava, että lapsien kanssa toimimiseen olisi riittävää osaamista, vaikka henkilöstö olisi muuta kuin virkasuhteista.”

Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että lapsen oikeuksien toteutumisen kannalta olisi tärkeää, että Lapsivaikutukset-kohdassa sanottu ilmenisi nimenomaisesti vähintäänkin myös kyseisen säännöksen yksityiskohtaisista perusteluista. Olisi myös perusteltua arvioida, tulisiko lapsen oikeuksista sanotulla tavalla todeta myös säännöstasolla (uusi 36 a §). Hallituksen esitysluonnoksesta ei käy ilmi, onko tätä valmistelun yhteydessä harkittu.

Lapsiasiavaltuutettu toistaa useissa yhteyksissä, esimerkiksi säilöönottoon liittyvissä ulkomaalaislain muuttamista koskevilla lausunnoissaan esittämänsä käsityksen siitä, että tavoitteena tulisi olla, että alaikäisiä otettaisi säilöön lainkaan. Alaikäisten tulisi saada olla perhehoidossa tai muissa kodinomaisissa olosuhteissa säilöönoton sijaan. Lapsen oikeuksia kunnioittavia säilöönoton vaihtoehtoja tulisi kehittää aktiivisesti. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus edellyttää, että kaikissa lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu (3.1. art). Suomi on sitoutunut takaamaan lapselle hänen hyvinvoinnilleen välttämättömän suojelun ja huolenpidon, ja tähän pyrkiessään ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin lainsäädäntö- ja hallintotoimiin (3.2 art). Lisäksi lapsen oikeuksien yleissopimus edellyttää nimenomaisesti, että pakolaislapsia suojellaan ja heidän oikeuksistaan huolehditaan siten kuin yleissopimus kokonaisuudessaan edellyttää (22 art).¹

Vaikka odotuksena ei ole lasten säilöönoton tarpeen lisääntyminen, on siis välttämätöntä huolehtia siitä, että poikkeustilanteissakin kaikkien maahan tulevien lasten hyvinvoinnista, turvallisuudesta ja oikeusturvasta huolehditaan virkavastuulla toimivien, riittävän koulutuksen saaneiden ja tarvittavan osaamisen omaavien henkilöiden toimesta. Lasten sijoittaminen yksikköön, jonka henkilöstö täyttää vaadittavat edellytykset, on vähimmäisvaatimus, jonka on toteuduttava kaikissa olosuhteissa.

Jyväskylässä 4.8.2021

Elina Pekkarinen
Lapsiasiavaltuutettu

Merike Helander
Lakimies

---

¹ Ks. myös YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 6 (2005) ilman huoltajaa olevien ja perheestään eroon joutuneiden lasten kohtelusta kotimaansa ulkopuolella CRC/GC/2005/6, verkossa <https://lapsiasia.fi/yleiskommentit> (suomennettuna).